

Minna Kumpuniemi

Vainoamistutkija

Psykologi, Oulun lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian yksikkö

**VAKAAN VÄKIVALTAAN JOHTANUT
VAINOAMINEN PARISUHTEISSA -
NÄKÖKULMIA TEKIJÄN MOTIIVEIHIN, TAUSTOIHIN JA
TEKOIHIN**

PARISUHDEVAINOAMINEN

- Entisen tai nykyisen kumppanin seuraaminen, uhkaavat yhteydenotot, uhkailu, pelottelu tai muu elämän vaikeuttaminen, jonka uhri on kokenut pelottavana
- Tutkimustiedon puutteellisuus
- Parisuhdevainoamiseen liittyvä väkivalta on vakavaa. Miten suhtautuvat viranomaiset?
- Tunnistamisen vaikeus!
- Tiedon puute
- Yksi parisuhdeväkivallan muoto?

”Nyt sinulle vasta sitten vaikeudet alkavatkin!”

**VÄKIVALTAAN JOHTANUT
VAINOAMINEN
PARISUHDEKONTEKSTISSA**

TUTKIMUKSEN TAUSTAT

- Osa Oulun yliopistollisen sairaalan psykiatrian tulosyksikön ja Oulun yliopistollisen sairaalan Kliinisen lääketieteen laitoksen Psykiatrian oppiaineen Parisuhdeväkivallan taustatekijät – hanketta
- Itä-Suomen yliopisto, psykologian oppiaine (2012)
- Aineisto koostui 48 parisuhdevainoajan mielentilatutkimuslausunnosta
- Verrokkina toimivat aineiston loput 312 parisuhdeväkivallantekijää, jotka eivät olleet vainonneet kumppaniaan.

MITÄ TUTKITTIIN?

- Parisuhdevainoajien vakava väkivallankäyttö entistä tai nykyistä kumppania kohtaan
- Parisuhdevainoajien käyttämän väkivallan eroaminen suhteessa ei-vainonneisiin vakavaan parisuhdeväkivaltaan syyllistyneisiin henkilöihin
- Kolme tutkimusongelmaa:
 - vainoajien uhriin kohdistama aiempi väkivalta
 - syytteenalaisten tekojen piirteet
 - muut mahdolliset väkivallan käyttöön vaikuttavat tekijät

TAUSTAMUUTTUJAT

- Naisia vain 4,2 % (17,9 %)
- Ikä vaihteli 18-66 ikävuoden välillä (17-82 v)
 - Ka 38,5 vuotta (39,8 v)
- Koulutus
 - Peruskoulu 43,8 % (58 %)
 - Alle peruskoulu / kansakoulu 39,6 % (26,6 %)
 - Ylioppilas 14,6 % (8 %)
 - Ei ammattikoulutusta 38,3 % (26,6 %)
- Muun maan kansalaisia 16,7 % (3,8 %)

MINKÄLAINEN PARISUHDE
VAINOAJILLA OLI JA
MINKÄLAISTA VÄKIVALTA
SE
SISÄLSI?

”Tekijä oli jo neljä vuotta sitten ennen tekoa aseella uhaten vaatinut uhria jatkamaan seurustelusuhdetta surmaamisen uhalla.”

PARISUHDETAUSTA

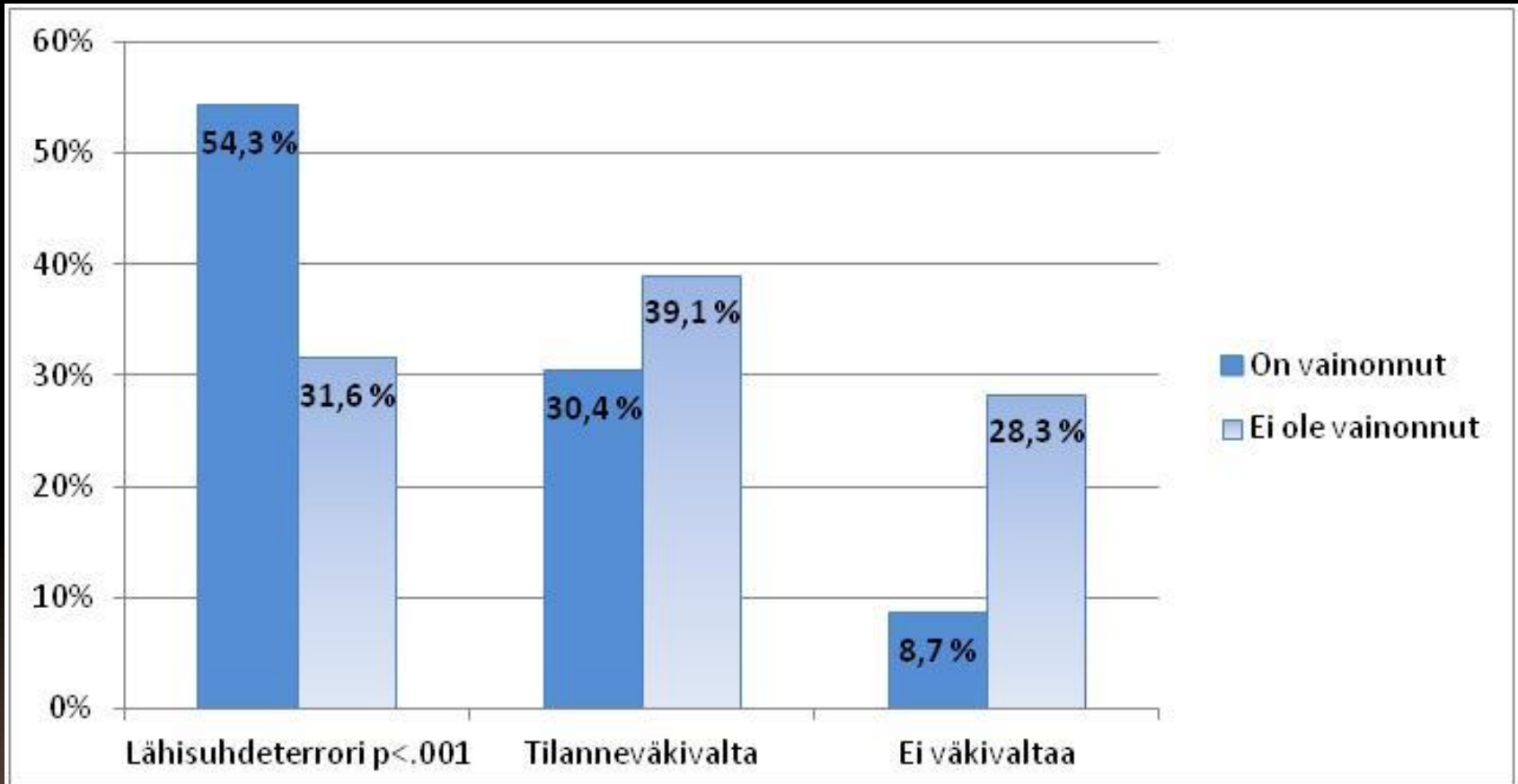
- **Uhrin ja tekijän välinen suhde*****
 - 70,2 %:ssa entinen kumppani (13,6%)
 - 10,6 %:ssa seurustelukumppani (21,4 %)
 - 8,5 %:ssa avioliitossa (26,5 %)
- **Parisuhde kestänyt ennen tekoa**
 - 51 %:ssa 6-10 vuotta tai yli kymmenen vuotta (35,7 %)
 - 20,3 %:ssa alle yhden vuoden (12,8 %)

”Suhteen aikana alkoi jo jonkinlainen häirintä; hajotti uhrin omaisuutta, kuten viilteli autonrenkaita, ettei uhri pääsisi lähtemään.”

PARISUHDEVÄKIVALTATAUSTA

- **Parisuhdeväkivallan muodot**
 - Henkistä väkivaltaa 100 %:ssa (69,2 %) ***
 - Fyysistä väkivaltaa 83,7 %:ssa (67,6 %) *
 - Seksuaalista väkivaltaa 20 %:ssa (11 %)

■ Väkivallan luonne***

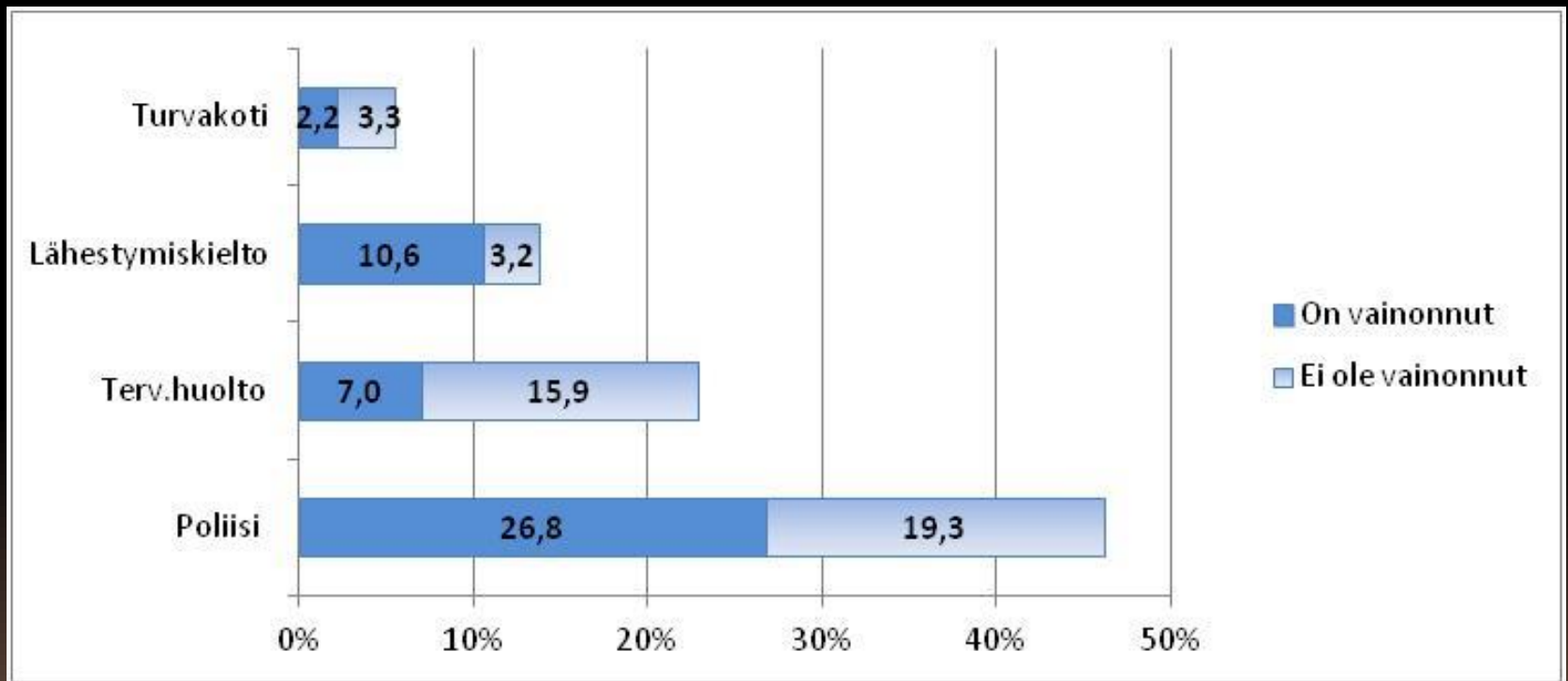

”Uhri ilmoitti tutkittavalle olevansa haluton jatkamaan suhdetta. Silloin tutkittava sanoi hänelle, että ’nyt sinulle vasta sitten vaikeudet alkavatkin’”.

- **Väkivalta alkoi *****
 - Erovaiheessa tai sen jälkeen 35 %:ssa (8,5 %)
 - Viiden ensimmäisen yhdessä asumisvuoden jälkeen 27,5 %:ssa (32,4 %)
 - Parisuhteen alkuvaiheessa 15 %:ssa (38,6 %)
- **Väkivalta eskaloitui 42,5 %:lla vainoajista ****
- **Väkivalta kesti**
 - Alle yhden vuoden 34,1 %:ssa (23,1 %)
 - 4-10 vuotta 22 %:ssa (13,8 %)

”Uhkasi jahtaavansa entistä puolisoaan hamaan hautaan asti ja menevänsä jopa Lain ohi. Pohti, miksi hänen ex oli niin katkera eikä halunnut pitää yhteyttä. Kertoi, että hän jatkaisi edelleen lähestymiskieltojen rikkomisia ’koska haluan tavata lapsiani’.”

■ Oliko parisuhdeväkivaltaan puututtu?

”Olisi halunnut ’keskustella’ ja ’hieman pelotella’, mutta uhri lähti karkuun.”

- **Käyttikö uhri väkivaltaa? ****
 - Vainoamisen uhreista vain 7,3 %
 - Muista parisuhdeväkivallan uhreista 25,7 %

- **Oliko perhe eristäytynyt? ****
 - Vainojien perheistä 13 %
 - Ei-vainoajien perheistä 1,6 %

MILLAISTA OLI
SYYTEENALAISEN TEON AIKANA
KÄYTETTY VÄKIVALTA JA MIKSI
SIIHEN PÄÄDYTTIIN?

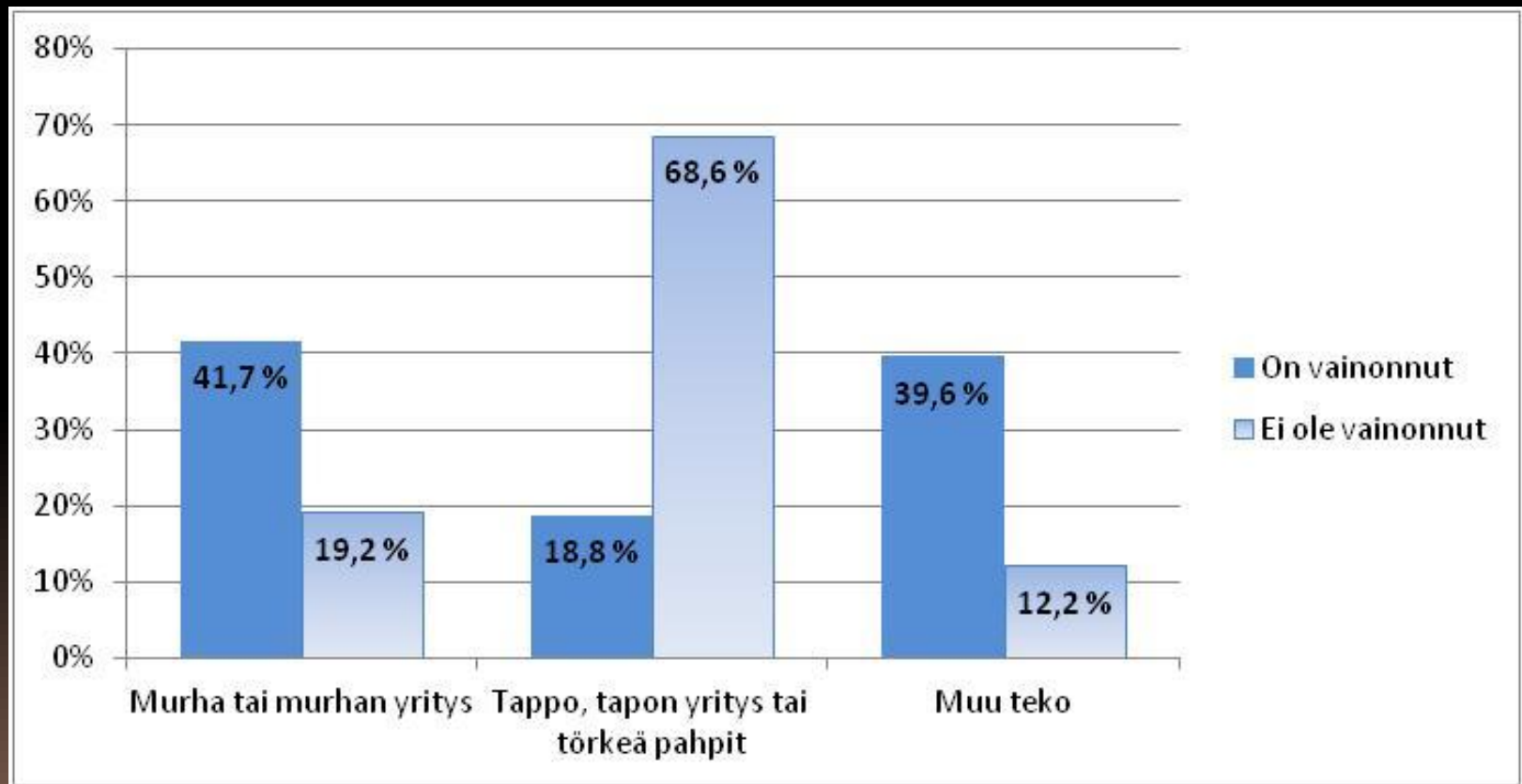
”Rikoksen taustaksi kuvaa pakonomaisen ajatuksen saada puhua rauhassa ja yrittää käännättää avopuoliso muuttamaan mielensä, ja suhteen jatkaminen olisi ollut ainoa pelastus itsemurhasta. Jos eroon ajauduttaisiin, tutkittava suunnitteli ampuvansa itsensä avopuolison asunnossa.”

SYYTTEENALAINEN TEKO

- **Vakavan väkivallanteon motiivit *****
 - Erouhka 37 % (10,5 %)
 - Mustasukkaisuus 32,6 % (20,3 %)
 - Loukkaus 28,0 % (19,6 %)
 - Muu 8,7 % (27,7 %)
 - Uskottomuus 2,2 % (5,1 %)
 - Itsepuolustus 0 % (8,4 %)

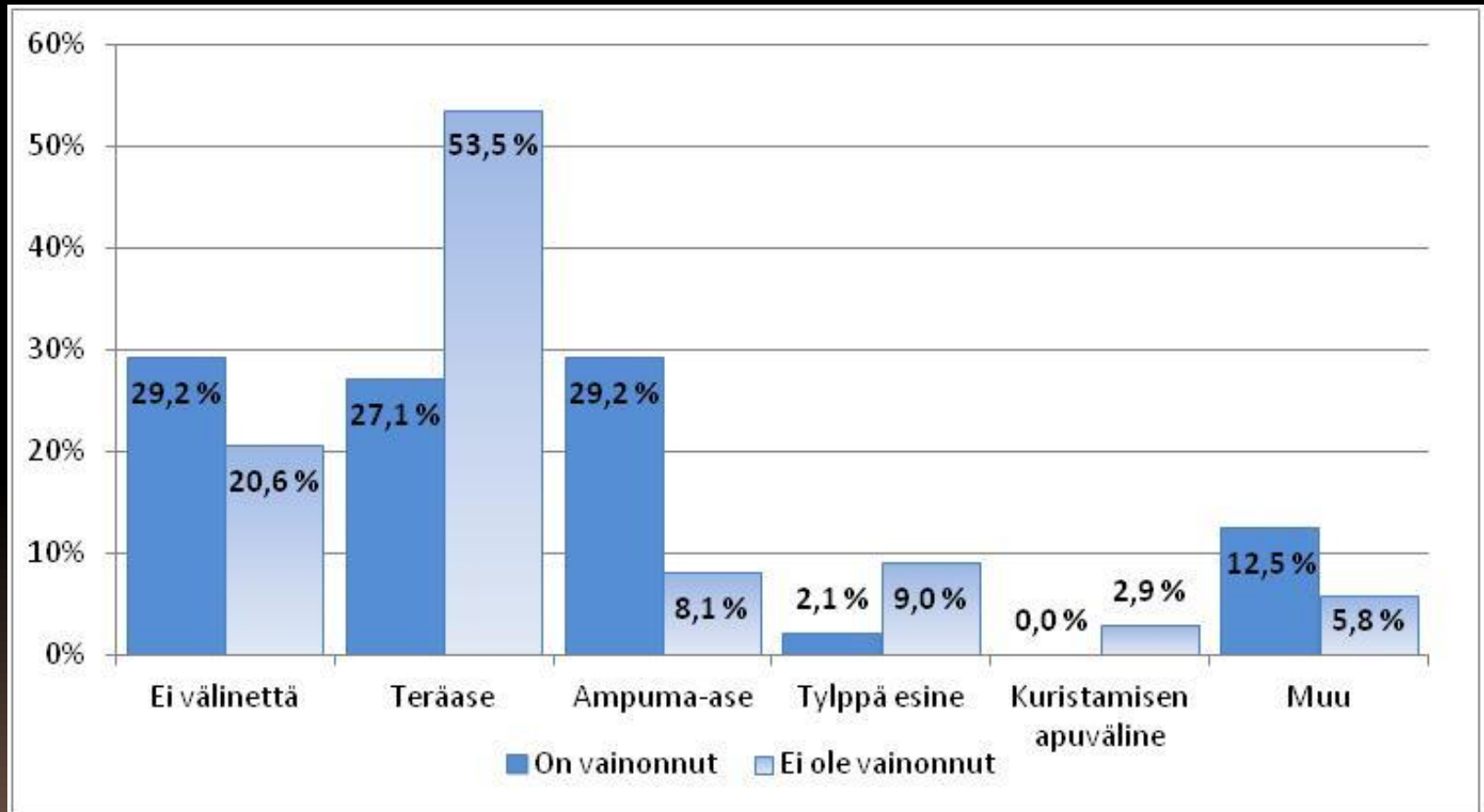
”Tutkittava pyrki tapaamaan entistä kumppaniaan henkilökohtaisesti, koska tämä oli toistuvasti kieltäytynyt keskustelemasta puhelimesta. Myöhemmin samana päivänä tutkittava soitti vielä kahdesti kysyen: ’Miltä tuntuu kuolla?’”

■ Syytteenalaisen teon tyyppi ***

”Sanoi ajatelleensa puukottaessaan entistä puolisoaan, että ”jos mä en saa sua, niin sit ei sua saa kukaan mukaan, et ole kenenkään”.

■ Tekoväline***

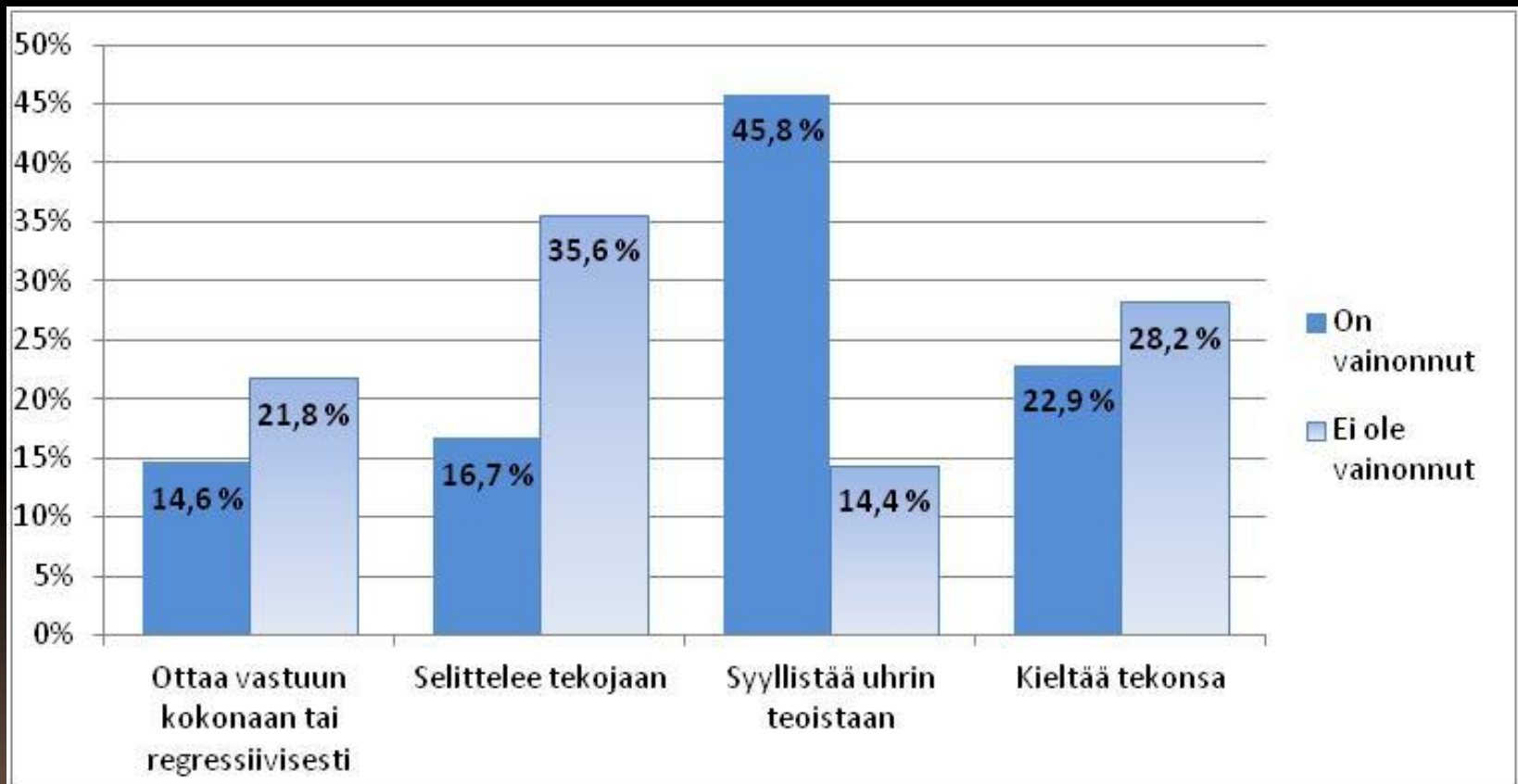

”Avoeron jälkeen ennen syytteenalaista tekoa tutkittava siirtyi asumaan ex-avopuolison pihalle omaan autoonsa, jossa hän nukkui 3 kk parkkipaikalla seuraten koko ajan uhrin toimia. Ex-kumppani pelkäsi häntä, tutkittava oli mustasukkainen. Tutkittava istui autossa juoden alkoholia säännöllisesti ja nukkui vain pari tuntia yössä. Uhrin asuessa sukulaisensa luona, tutkittava seurasi heidän liikkeitään ja piti taloa silmällä yöllä ja illalla. Vähän ennen syytteenalaista tekoa tutkittava meni töihin, mutta kävi silti joka yö ex-avopuolison asunnon pihalla katsomassa tilanteen.

- 1991-2007 yhteensä 17 ihmistä joutui parisuhdevainoajan surmaamaksi (n. 1,1 ihmistä keskimäärin vuosittain)
 - Luku on suurempi!
- **Vaikuttiko humalatila? ****
 - Parisuhdevainoajista 48,8 %:lla
 - Ei-vainoajista 74,7 %:lla

”Lääkärin tiedusteltua miksi hän otti aseensa mukaan, tutkittava oli kiihtyneenä todennut: ’olisi pitänyt ottaa viisi asetta’. Lisäksi tutkittava oli katunut sitä, että ei tappanut puolisoaan, vaikka olisi ollut mahdollisuus ampua tätä päähän.”

■ Vastuun ottaminen***

MILLAISIA OLIVAT TEKIJÖIDEN TAUSTAT?

”Tutkittavalla ’sumenee mielessä’ silloin, kun hän menettää kumppanin, josta ei haluaisi luopua. Tutkittava sanoo, että hänelle tuli erosta ensin niin paha olo, että ajatteli tappaa itsensä, mutta sitten hän ajatteli, että jos entinen puoliso laantuisi, hän saisi vielä hänet takaisin.”

KRIMINAALI- JA VÄKIVALTAHISTORIA

- Onko taustalla (tuomittua) rikollisuutta?
 - Mikä tahansa rikos 56,5 % (68,4 %)
 - Väkivaltarikos 28,3 % (45,3 %) *
 - Vankilakertaisuutta 27 % (-)
- Onko taustalla yleistä väkivaltaisuutta?
 - Kodin ulkopuolella tapahtuva väkivalta yleisintä 44 % (-)

”Seurustelukumppanin hylkäämisen tutkittava on kokenut ylipääsemättömänä itsetuntoloukkauksena, jota hän ei psyykkisellä tasolla ole pystynyt vuosien kuluessakaan käsittelemään ja hyväksymään. Tutkittava on pakonomaisesti ajatuksissaan ajautunut koston suunnitteluun. On kokenut sairaalloista, jopa harhaluuloista mustasukkaisuutta.”

PERSOONALLISUUS

- Epävakaita 63 % (52,9 %)
- Epäluuloisia 62,2 % (27,7 %) ***
- Riippuvaisia 58,7 % (25,8 %) ***
- Narsistisia/dominoivia 56,5 % (-)
- Mustasukkaisia 44,4 % (22,7 %) **
- Itsetunto-ongelmia 32,6 % (23,8 %)
- Vaativia piirteitä 28,3 % (10,9 %) **
- Aleksityymisiä 13 % (4,3 %) *

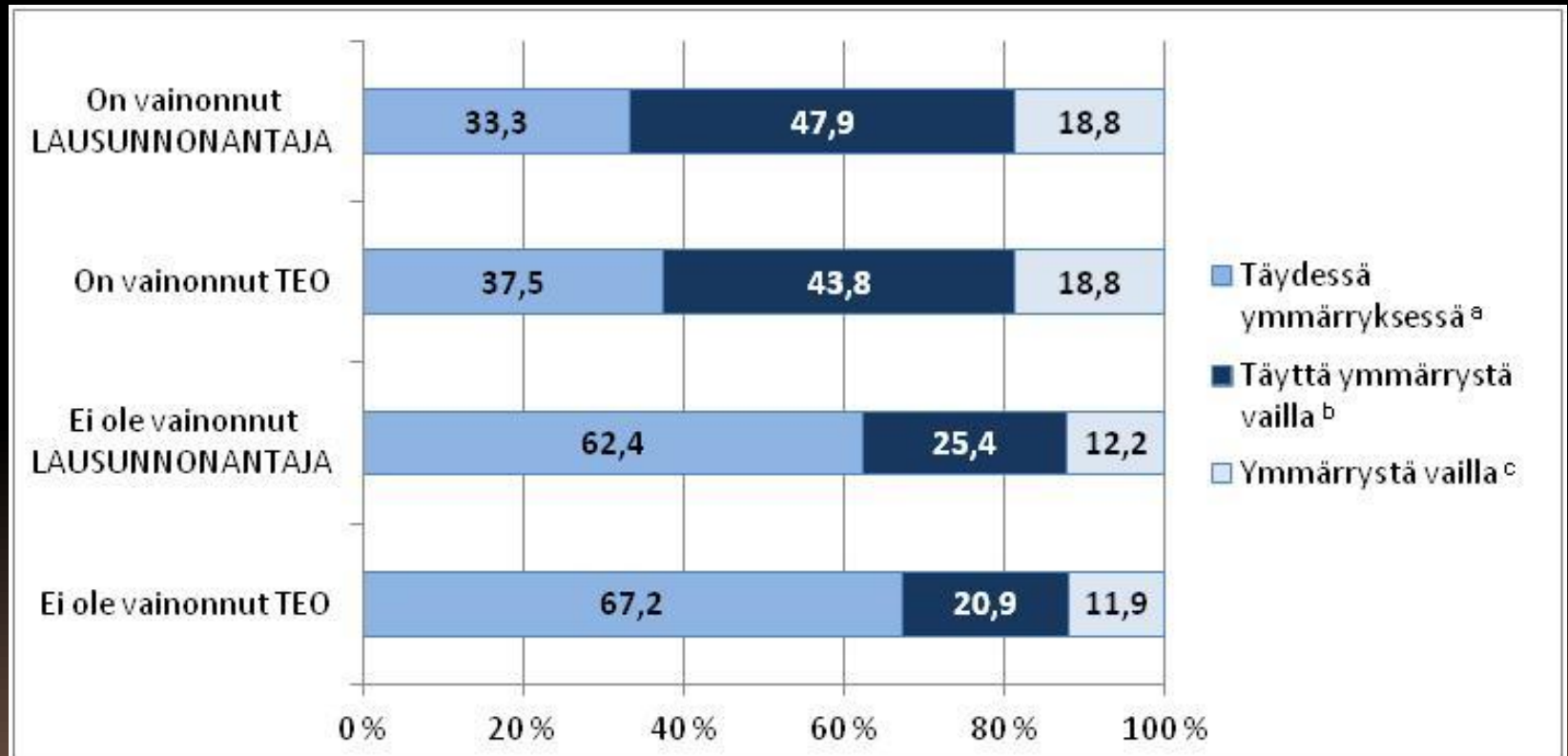
”Surmaamispäivään saakka kieltäminen onnistui tutkittavan ajatellessa, että uhri kaikesta huolimatta jatkaisi seurustelua. Tämä ajatus romahti vasta uhrin kieltäytyttyä päästämästä häntä asuntoonsa ja puolustaessaan itseään väkivalloin. Tutkittavan kieltämiseen perustuva persoonallisuutta koossa pitävä puolustus romahti.”

MIELENTERVEYS

- Diagnoosit
 - Persoonallisuushäiriö 75 % (71,2 %)
 - Päihdehäiriö 54,2 % (76,9 %) **
 - Mielialahäiriö 35,4 % (27,2 %)
 - Psykoosi 18,8 % (13,5 %)
 - Ahdistuneisuushäiriö 8,3 % (8,7 %)
 - Dissosiaatiohäiriö 2,1 % (0,3 %)
- Psykiatrisessa hoidossa 45,8 % (34,4 %)

”Tutkittava ei kadu tekojaan, harmittelee vain, että ne kohdistuivat väärään henkilöön. Niiden (tuhopolto ja murhan yritys) olisi pitänyt kohdistua entiseen avopuolisoon. Tutkittava kertoo aikovansa rakentaa ison pommin ja tuhoavansa entisen avopuolisonsa. Hän aikoo tehdä ’hommat loppuun’ ensimmäisen mahdollisuuden tullen.”

SYYN TAKEISUUSARVIO***

LAUSUNNOISTA HERÄNNEITÄ AJATUKSIA

- Miten vakavaan väkivallantekoon päädytään?
 - Tarkoitushakuisuus
- Väkivalta on vallankäyttöä
- Motiivit ovat moninaisia
 - Tapahtuma, joka katkaisee "siteen"?
 - Ulospääsytien etsiminen, päätepiste, hyvitys?
 - Epäluuloisuus paisuttaa ajatuksia
 - Toistuvat pakonomaiset ajatukset keskustelemisesta ja asioiden järjestelemisestä → kasvaako väkivallan riski jos ei vastata?

PARISUHDEVÄKIVALTA VS. VAINOAMINEN

- Vakavaan väkivaltaan johtaneessa parisuhdevainoamisessa on usein kyse parisuhdeväkivallan jatkumosta
- Ne parisuhdeväkivallantekijät, jotka eivät olleet vainonneet erosivat merkittävästi kuitenkin niistä parisuhdeväkivallantekijöistä, jotka olivat vainonneet
 - Parisuhdevainoamista ja parisuhdeväkivaltaa ei tulisi ajatella yhtenä ja samana tekona
 - Ryhmät tulisi erottaa toisistaan

AJATUKSIA RIKOSOIKEUDELLISESTA NÄKÖKULMASTA

- *”Aikaisempi tuomio kotirauhan häiritsemisestä ja laittomista uhkauksista sekä puhelinhäiriöistä ei ole tilannetta muuttanut miksikään. Tutkittava on pitänyt kiinni siitä, että ero olisi mennyt hänen mielensä mukaisesti. Kiusantekoaan ja häirintäänsä hän on päättänyt jatkaa.”*
- *”Pari viikkoa ennen surmaa, uhri ilmoitti hakevansa lähestymiskieltoa. Tutkittava oli sanonut uhrille, että mitään lähestymiskieltoa ei tarvittaisi ja että heidän suhde jatkuisi.”*
- *”Poliisiaseman päivystäjä kertoi, että murhapäivänä henkilö oli soittanut ja kertonut pelkäävänsä entistä seurustelukumppaniaan ja pyytänyt vartiointia.”*